

NYA BRANSCHREGLER För murade och putsade fasader

Per Karnehed har varit fukt-sakkunnig i projektet när **Mur- och Putsföretagen tar fram nya branschregler**, här skriver han om tankarna bakom och vad de nya de nya branschreglerna kommer att omfatta.

TEXT: PER KARNEHED

Putsade fasader är klassiskt. Men hur vet man att de fungerar?

MUR- OCH PUTSFÖRETAGEN

En rikstäckande branschförening för murat och putsat byggande som samlar de största leverantörerna av material, utrustning och tillbehör samt ledande entreprenadföretag inom området under samma tak. Organisationen ska verka för branschens fortbestånd och för dess vidareutveckling i tekniskt och kvalitativt avseende. För att verkligen sätta tyngd bakom dessa ord, planerar branschföreningen att lansera en ny Branschregel för murat och putsat byggande. På så sätt kommer Byggherrar, arkitekter, konstruktörer, besiktningsmän, m.fl. att kunna projektera samt följa upp utformningen av murade och putsade fasader på ett säkert och överskådligt sätt.

Boverket har lanserat ett projekt som går under namnet Möjligheternas byggregler, som ska vara färdigställt 2024. Syftet är att BBR ska moderniseras och förenklas för att kunna bidra till ett snabbare och mer kostnadseffektivt byggande. För byggbranschen är detta en verklig utmaning, för när reglerna bantas, rådas bort och krav definieras som en funktion i den färdiga byggnaden, lämnas fältet öppet

för nya tolkningar och ansvarsfördelningar. För att möta dessa frågeställningar har därför Mur- och Putsföretagen påbörjat framtagandet av branschregler för murat och putsat byggande.

MÅLBILD

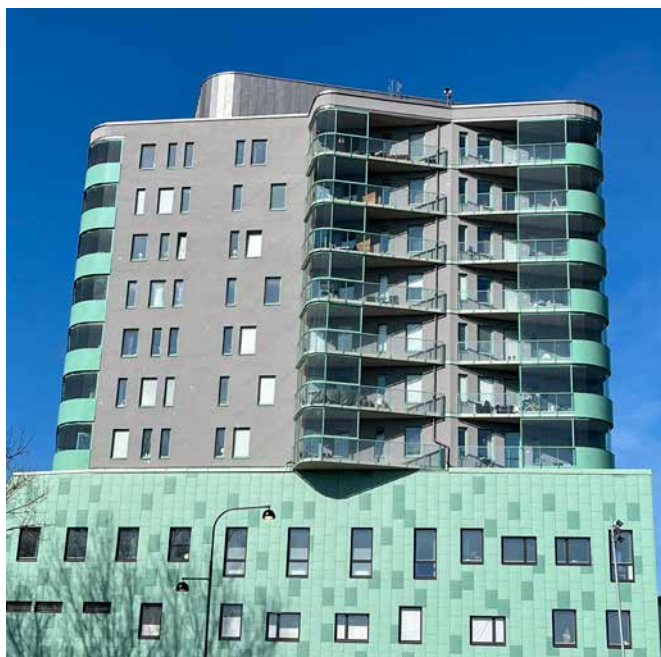
Byggnader med tegelfasad eller putsad fasad för ofta tankarna till hållbara och robusta konstruktioner. Variationerna i gestaltning och tillämpning med denna typ av fasadmateriäl är stor. Men hur den bakomliggande ytterväggen faktiskt fungerar eller är skyddad, har inte alltid varit så lätt att kontrollera eller förutsäga. För att säkerställa att det inte bara handlar om ett fint utseende, har nu Mur- och Putsföretagen påbörjat framtagandet av nya branschregler som ska säkerställa att även bakomliggande konstruktion utformas på ett robust och hållbart sätt. Eftersom Boverkets över- syn av BBR uttalat ska minska antalet hand- fasta råd och krav, kommer sannolikt flerta- let av de normerande råd som nu finns att tas bort. För att motverka felaktiga eller tveksamma utformningar av ytterväggar med murad eller putsad fasad, ses behovet av branschregler för detta område som mycket viktigt. Föreskrivs en murad eller putsad fasad med hänvisning till dessa nya branschregler, kan man säkerställa funk- tion och kvalitet på den färdiga ytterväg- gen, även om råd och anvisningar saknas i en nedbantad version av nya BBR.

BANTAD BBR

När råd och anvisningar i BBR tas bort, kan det saknas konkreta riktlinjer för hur kon- struktioner ska verifieras. Det finns vanligt- vis provningsstandarder och tester för enskilda komponenter eller delar av sys- tem. Typgodkännande fungerar för enskilda komponenter eller avgränsade byggdelar, men för till exempel en yttervägg med olika uppbyggnad och murverk eller putssystem blir det ofta komplexa lösningar som inte kan hanteras via den typen av låsta standarder. Ofta saknas en helhetsbild och tydlig avgränsning för var ansvaret börjar och slutar. Det gäller för arkitekt, konstruk- tör, materialleverantör eller entreprenör. Genom att ta fram specifika branschregler kan en tydlig struktur med anvisningar, testmetoder, eventuella försäkringslös- ningar etc. utgöra en välkommen lösning.

FUNGERANDE BRANSCHREGLER

Framtagande och hantering av specifika branschregler är inget nytt fenomen, utan har tidigare skett för till exempel våtrum, där Bygggeramikrådet har tagit fram BBV, golvbranschen sina branschregler GVK samt Måleribranschen som sammanställt sina

Livfulla fasader med flera material och kurvor.

regler i MVK. Dessa organisationer samord- nar även sina regler och samarbetar med Säker Vatteninstallation, där gränssnitt mel- lan olika aktörer kan regleras och beskrivas separat eller tillsammans. Bitumenbase- rade tätskikt har en försäkringslösning kopplat till sina branschregler via AB Tät- skiktsgarantier i Norden. Nämnda exempel betraktas ofta som framgångsrika och upp- dateras löpande via engagerade medlems- företag och experter. Tydliga branschreg- ler, där leverantörer, entreprenörer, juris- ter, försäkringsbolag, förvaltare, sakkun- niga med flera får tillfälle att bidra med erf- arenhet och kunskap kan därför vara på sin plats att etablera inom fler områden på den svenska byggmarknaden nu när BBR ska justeras via Möjligheternas byggregler.

ENIGHET

När det gäller murade och putsade fasader, tar entreprenörer och leverantörer som samlats i branschorganisationen Mur- & Putsföretagen emot stafettpinnen som Boverket lämnar över. Medlemsföretagen behövde först identifiera konsekvenserna som Möjligheternas byggregler kan leda till. När råd och anvisningar tas bort, finns ris- ken att felaktiga eller tveksamma lösningar för fasader ökar. Oseriösa aktörer kan med hänvisning till enskilda standarder, testrap- porter eller dylikt komma in på marknaden utan att till exempel projektörer i enskilda projekt kan utvärdera informationen. För att bevaka medlemsföretagens intressen föddes därför tanken att kunna enas om gemensamma värderingar och tekniska lös-

ningar för att samla dessa i branschregler för murat- och putsat byggande.

LEVERANTÖRER

Samtliga större leverantörer av produkter för putsade fasader har deltagit i utform- ningen av de nya branschreglerna. Man har kunnat enas om minsta gemensamma näm- nare och identifierat kritiska snittställen där fasadentreprenörer möter anslutnings- detaljer som tak, väggar, balkonger, sock- lar, genomföringar och så vidare. Varje möte innebär ofta en risk för skador, inte bara i den aktuella fasaden, utan även i bak- omliggande stomme eller yttervägg. För att hantera dessa ibland svåröverskådliga situ- ationer, har man enats om att ytterväggen alltid ska betraktas som en del av fasaden och skyddas från till exempel inträngande fukt. Det handlar således inte bara om att varje enskild leverantör ansvarar för en specifik produkt, utan om något mycket större och komplexare. Genom en bransch- regel kan man åskådliggöra detta på ett tyd- ligt vis och föra en dialog med övriga bran- scher och aktörer på ett konstruktivt sätt.

BRANSCHREGLERNAS TILLÄMPNING

Reglerna avses vara generella och anpas- sade för nyproduktion av flerbostadshus och kontor. Även för småhus kan reglerna gällande fuktskydd tillämpas. Vid renove- ring avgörs omfattningen av tillämpningen gemensamt av ansvarig projektör i samråd med beställare, entreprenör och leveran- tör, där avvikelser från reglerna dokumen- teras. Renoveringsprojekt är ofta komplete-

Tegel med mönster, klarar bakomliggande vägg av det?

Hur löser man bäst alla anslutningar? Branschregler kan ge trygga svar.

Med tydliga branschregler kan projektspecifika lösningar undvikas.

Hur ska fönster egentligen monteras och vem ansvarar för drevmånen?

Hur säkerställer man fuktsäkerheten vid materialmöten?

➔ rade och kunskap om befintlig byggnad måste införskaffas och vägas samman med den tänkta åtgärden. Rätt kompetens bland både projektörer och entreprenörer är i vilket fall nödvändig vid både nyproduktion och renovering. Tillämpningen av reglerna är tänkt att vara obligatorisk för samtliga entreprenörersmedlemmar, vilket borgar för säkerhet och kvalitet för beställarna.

FUKTSÄKERHET

Branschreglerna avser säkerställa att fukt som tränger in genom putsfasaden även kan hanteras på ett fuktsäkert sätt. Genom att föreskriva och definiera ett stomskydd bakom den putsade fasaden, måste varje leverantör ha lösningar som tydligt redovisas i systemhandlingar för det aktuella fasadsystemet. Tankesättet påminner mycket om hur våtrum hanteras med branschregler från Byggherarkamikrådet genom BBV eller Golvbranschens Våtrums-Kontroll, GVK. Branschföreningen har insett att det inte bara handlar om deras egna produkter, utan man måste beskriva en konstruktion och säkerställa att helheten med den bakomliggande stommen verkligen fungerar.

YTTERVÄGGAR MED REGELVÄGGAR

Mur- och Putsföretagens branschregler är tänkt att även omfatta ytterväggar med regelkonstruktion, både med och utan luftspalt. Detta hanteras genom ett fungerande

stomskydd som ska vara lufttätt, vattenavvisande och dränerande. Massiva stommar som i sig är fuktsäkrare än regelväggar, behandlas även de i branschreglerna. Utformningen är då betydligt enklare, men likväl definierad och tydligt beskriven.

STOMSKYDD

Puts och putsisolering kan hantera normal väderbelastning och fukt från nederbörd. Det är den bakomliggande regelstommen som är fuktkänslig för inträngande vatten. Genom att utforma ett stomskydd säkerställs att konstruktionen blir fuktsäker, robust och hållbar. På så sätt leds vatten bort från regelstommens utsida och putsystemet är utformat för att hantera inläckande vatten. Samhällets riktlinjer och krav enligt PBL och BBR kan då uppfyllas på ett kontrollerat sätt när branschreglerna tillämpas.

PROJEKTERING

Respektive projektör ska följa anvisningar i branschreglerna, men behöver trots allt säkerställa att uppstigande fukt från mark eller terrasser hanteras korrekt och specificera vilket typ av tätskiktssystem som ska tillämpas för att få ett fullgott fuktskydd på dessa delar av konstruktionen. De flesta andra frågeställningar som rör en murad eller putsad fasad ska kunna hanteras via de nya branschreglerna som sannolikt kommer att förenkla beskrivningar och ritningsarbete för alla inblandade parter. Att

föreskriva en murad eller putsad fasad ska vara möjligt med hänvisning till de nya branschreglerna.

SAMMANFATTNING

Boverket har lanserat ett projekt som går under namnet Möjligheternas byggregler som ska vara färdigställt 2024. Syftet är att BBR ska moderniseras och förenklas för att kunna bidra till ett snabbare och mer kostnadseffektivt byggande. För att säkerställa att utformningen av fasader även fortsättningsvis utformas säkert enligt gällande lagar och regler, kommer därför Mur & Putsföretagens initiativ till nya branschregler för Murat och putsat byggande att erbjuda Byggherrar, arkitekter, konstruktörer, besiktningsmän etcetera en möjlighet att säkerställa en fuktsäker murad eller putsad fasad på ett strukturerat och tillgängligt sätt. Tanken är att det ska vara lätt att göra rätt! ■

Källor:

boverket.se | murochputsforetagen.org
bkr.se | gvk.se | mvk.se | sakervatten.se
tatskiktsgarantier.se

PER KARNEHED
Civ.Ing, Diplomerad
Fuktsakkunnig, Byggdoktor.
Karnehed Design &
Construction AB

